

Vaccination och vaccinpass kan öppna Sverige

Det svenska samhället och den svenska ekonomin måste öppna upp så fort som möjligt efter covid-19. Då måste mer göras för att unga och utrikesfödda ska vaccinera sig. Samtidigt behövs ett nationellt vaccinpass, som låter fullt vaccinerade gradvis återgå till ett normalt liv. Idag presenterar vi tre steg framåt, skriver Ulf Kristersson (M), Elisabeth Svantesson (M) och Camilla Waltersson Grönvall (M).

I takt med att den svenska befolkningen vaccineras minskar risken för en omfattande smittspridning av coronaviruset. Den senaste statistiken visar att 6 av 10 vuxna svenskar är vaccinerade med två doser. Det är ett gott betyg till landets regioner, men också helt nödvändigt för att vi ska kunna ta oss ur pandemin. Men det är för tidigt att andas ut. Smittspridningen ökar på många håll i världen, även i Sverige om än från låga nivåer. Läget kan förvärras när många nu återvänder till jobbet efter semestern och skolorna öppnar igen.

Vi måste ha god beredskap för att hantera en ny eventuell våg av smittan. Förra året misslyckades regeringen gång på gång med att göra rätt sak i rätt tid. Det gällde tester, snabbtester, smittspårning, restriktioner, vaccin och skyddsmaterial. En regering måste ligga steget före, inte steget efter.

Problembilden är tydlig: Smittan finns kvar. Vaccinationstakten är generellt sett hög, men vaccinationstäckningen skiljer sig mycket åt mellan olika grupper. Den är mycket lägre bland yngre, utrikesfödda och boende i socialt utsatta bostadsområden. Vi ser också att färre män än kvinnor vaccinerar sig. Av dem som nu smittas och läggs in på sjukhus är en stor majoritet just ovaccinerade, och det är främst bland dem som smittan sprider sig. Folkhälsomyndigheten varnar för att det finns en betydande risk för klusterutbrott under hösten inom ovaccinerade grupper.

Vi tar alla dessa varningar på stort allvar. Men slutsatsen kan inte vara att fortsatt hålla Sverige i ständiga restriktioner, utan slutsatsen måste tvärtom vara att fler ska vaccinera sig, och att de som redan är det ska kunna återgå till ett normalt liv och ett mer öppet samhälle. Arbetet mot pandemin kräver strategi, framförhållning och tydlighet. Då räcker det inte att som regeringen bara föreslå att vi ska förlänga den tillfälliga pandemilagen.

Effektiva verktyg för att bekämpa smittan ska finns på plats även framåt. Samtidigt kan vi inte acceptera att staten behåller inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter längre än nödvändigt, och för fler människor än vad som krävs. Restriktionerna måste lättas för dem som redan är fullt vaccinerade.

Vi kommer i riksdagen kräva att regeringen gör tre viktiga förändringar:

1) Förläng pandemilagen, men bara med två månader i taget

Den tillfälliga pandemilagen, som ger möjlighet att snabbt införa restriktioner, kom för sent och hade betydande brister, inte minst när det gäller ersättning till företagare. Men Moderaterna drev tillsammans med andra partier i riksdagen igenom viktiga förbättringar innan lagen infördes. Regeringen vill nu förlänga den tillfälliga lagen till den 31 januari 2022, alltså med fyra månader. Med hänsyn till risken för fortsatt smittspridning kommer Moderaterna medverka till att den tillfälliga lagen förlängs, men inte utan villkor. Lagen måste tas bort när den inte behövs och till dess omprövas varannan månad. Riksdagen bör också ge regeringen i uppdrag att efter dessa två månader redovisa exakt hur lagen har använts. Den redovisningen blir viktig inför eventuell ytterligare förlängning.

2) Vaccinera hela befolkningen

Vaccinet är ljuset i tunneln och fler behöver vaccinera sig. Det gäller framför allt i grupper med låg vaccinationsgrad. Den "deltavariant" som nu dominerar smittspridningen gör detta än viktigare. Vi föreslår två åtgärder:

- Erbjud barn mellan 12 och 15 år vaccin. Flera länder – bland annat Finland, Danmark och Tyskland – vaccinerar redan från 12 år. Även i Sverige borde föräldrar tillsammans med barnet få bestämma om han eller hon ska få vaccin mot covid-19. Dessutom är vaccinering av tonåringar en viktig åtgärd för att undvika nya skolstängningar under ännu en höst. Här krävs nu snabba och tydliga beslut från regeringen, eftersom flera regioner annars hinner börja avveckla sina särskilda vaccinorganisationer.
- Effektivare insatser för att nå dem som inte velat vaccinera sig. Det finns stora skillnader mellan olika grupper: Bland 20–29-åringar födda utanför Europa har bara 37 procent tagit minst en dos, jämfört med 65 procent av svenskfödda i samma åldersgrupp. Vi sade tidigt att detta skulle bli ett problem. Nu måste regeringen vidta åtgärder för att säkerställa att goda exempel, "best practice", för att nå fram till ovaccinerade implementeras i hela Sverige. Exempelvis har Region Uppsala lyckats relativt väl med att nå utrikesfödda genom att skicka brev med personliga kallelser till dem som ska vaccineras och genom samarbete med lokala invandrarföreningar. Att bara hoppas på det bästa är en usel strategi.

3) Inför nationella vaccinpass

I väntan på att kunna avskaffa restriktionerna behövs regler som gör att dubbelvaccinerade så långt som möjligt kan återfå sin frihet och återgå till ett normalt liv. Därför har Moderaterna flera gånger krävt att Sverige likt andra länder under en övergångstid ska införa ett system med nationella vaccinpass. Det betyder att verksamheter som har drabbats hårt av restriktionerna – som resor, kultur, krogar och idrott – kan öppna upp för alla vaccinerade, samtidigt som det ger goda incitament för fler att verkligen vaccinera sig. Vi föreslår mer konkret:

- Använd EU:s vaccinpass. Det visar om man är vaccinerad, har ett färskt negativt test eller har tillfrisknat. I Sverige kan man redan ladda ned passet i papper eller digitalt från E-hälsomyndigheten och använda vid utlandsresor. Dessa vaccinpass bör användas även inom landet.
- Passen ska vara en övergångslösning tills alla restriktioner avvecklats. De ska gälla vuxna från 18 års ålder och införas med sådan framförhållning att den som är ovaccinerad kan hinna vaccinera sig. Barn och personer som av medicinska skäl inte kan vaccineras, ska naturligtvis vara undantagna från kravet.
- Använd vaccinpassen där risken för smittspridning är störst. I många länder krävs bevis på vaccination för att gå på restauranger, nattklubbar och arrangemang som teater, fotbollsmatcher och konserter. I några länder krävs det dessutom för att resa med inrikes flyg och tåg. Ge Folkhälsomyndigheten uppdraget att identifiera exakt vilka sammanhang som utgör störst risk för smittspridning och under vilka förutsättningar, samt förslag på kriterier när vaccinpasset kan avskaffas. Detta är en principiell fråga, där riksdag och regering måste ta ledartröjan.

Inför den kommande hösten kvarstår många problem som är kopplade till covid-19 och ansvaret vilar tungt på regeringen. Senfärdighet måste bytas mot proaktivitet och handlingskraft. Miljoner svenskar har vaccinerat sig i omtanke om sig själva och om andra, och medverkar på så vis till en återgång till det normala livet. Staten ska givetvis ha god beredskap för att hantera eventuella utbrott av smittan men det är inte rimligt att behålla stora inskränkningar i vardagslivet under oöverskådlig tid i väntan på dem som av olika skäl inte vill vaccinera sig. Nu måste vi så snabbt och säkert som möjligt öppna

upp Sverige med en tydlig politik som leder till att fler blir vaccinerade och att de som redan är det kan återta sina normala liv.

Ulf Kristersson, partiledare (M)

Elisabeth Svantesson, ekonomisk-politisk talesperson (M)

Camilla Waltersson Grönvall, socialpolitisk talesperson (M)